

VPLYV MEDZINÁRODNÉHO A EURÓPSKEHO (SÚŤAŽNÉHO) PRÁVA NA PLATNOSŤ SÚKROMNOPRÁVNÝCH ZMLÚV

KRISTIAN CSACH

Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach,
Slovenská republika

Abstract in original language

V príspevku autor analyzuje vplyv medzinárodného a európskeho práva na platnosť súkromnoprávných zmlúv, porušujúcich súťažné právo v širšom slova zmysle (vrátane regulovaných odvetví). Osobitne sa venuje rozhodnutiu Súdneho dvora EÚ vo veci C-264/09, Európska komisia proti Slovenskej republike a tam riešených problémov, ako aj záverov vyplývajúcich z tejto interakcie na oblasť práva štátnej pomoci, resp. subvenčného práva.

Key words in original language

Súťažné právo, európske právo, platnosť súkromnoprávných zmlúv.

Abstract

Author focuses on the impact of international and European law on the validity of private law contracts, violating the competition law (in the broad sense, including the law of regulated sectors). Particular attention is being paid to the recent decision of the Court of Justice of the European Union C-264/09, Commission against Slovak Republic and problems addressed therein, as well as solutions resulting from this interaction in the field of state-aid or subsidies law.

Key words

Competition law; European law; validity of private law contracts.

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY¹

I Medzinárodné práva a ani európske právo spravidla nestanovuje súkromnoprávne následky porušenia pravidiel obsiahnutých v týchto normatívnych systémoch. Bránia mu v tom okrem iného zásadné rozdiely medzi súkromnoprávnymi následkami jednotlivých riešení. K právnym následkom svojich porušení pristupuje medzinárodné či európske právo "funkcionalisticky" či výsledkovo. Spravidla neustanovuje civilistickú sankciu neplatnosti,² ale iba povinnosť

¹ Príspevok bol vypracovaný v rámci riešenia úlohy VVGS 21/10-11 a bol inšpirovaný podnetnou diskusiou autora s Jurajom Gyrafasom.

² Výnimkou môže byť ustanovenie čl. 101 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie, podľa ktorého: "*Všetky dohody alebo rozhodnutia zakázané podľa tohto článku sú automaticky neplatné.*"

štátom zabezpečiť, aby sa určitým súkromnoprávnym dohodám, priečiacim sa medzinárodnému či európskemu právu odňali účinky (zabezpečiť, aby takéto úkony nevyvolávali účinky).

Na tomto mieste odhliadneme od prípadov, kedy medzinárodné či európske právo priamo ustanovuje civilistickú sankciu za svoje porušenie, a sústreďme sa na také prípady, kedy vplýva na vnútroštátny právny vzťah buď priamo (priamo účinnými zákazmi), alebo sprostredkovane (uložením práv a povinností štátom).

2. PRIBLIŽENIE PRVÉ: "MAĎARSKÉ" DOHODY O NÁKUPE ELEKTRINY (PPA)

Maďarský veľkoobchodný trh s elektrinou sa vyznačoval dominanciou dlhodobých zmlúv o nákupe elektriny (ďalej "PPA" (*Power Purchase Agreements*), uzatvorených medzi štátnym odberateľom energie a určitými (privatizovanými) výrobcami elektriny. Uvedené zmluvy mali za účel kompenzovať náklady investorov do výroby elektriny tým, že im bol zaručený ekonomicky výhodný odber elektriny. Prevažná väčšina PPA zmlúv bola uzatvorená v polovici deväťdesiatych rokov minulého storočia, v rámci prípravy privatizácie elektrární (teda pred vstupom Maďarska do EÚ). Podľa Komisie³ obsahovali PPA protiprávne prvky štátnej pomoci. Podľa názoru Komisie, pokiaľ v dôsledku podmienok niektorej súkromnej zmluvy vznikne u jednej strany protiprávna a nezlučiteľná štátna pomoc, v tom prípade daný členský štát musí zrušiť takéto podmienky. Komisia musí nariadiť zrušenie protiprávneho a nezlučiteľného štátneho podporného opatrenia aj vtedy, ak štátna pomoc tvorí taký významný prvok dohody, že jej zrušenie sa dotýka aj platnosti samotnej dohody.⁴ Rozhodnutie Komisie bolo napadnuté žalobou o neplatnosť, konanie pred Všeobecným súdom (T-179/09) ešte nebolo ukončené, vnútroštátne súvislosti ale dávajú tušiť výsledok konania. Dňa 10. novembra 2008 totiž Maďarský parlament prijal zákon (LXX z roku 2008), oprávňujúci predčasne ukončiť PPA k 31. decembru 2008.⁵ Následne došlo k renegociovaniu podmienok, za ktorých boli PPA uzatvorené. Podstatný cieľ Komisie bol tak dosiahnutý.

Zaujímavosť maďarského riešenia spočíva v tom, že zákonodarca priamo a *ad hoc* vytvoril možnosť ukončiť súkromnoprávnú zmluvu.

³ Pozri Rozhodnutie Komisie 2009/609/ES zo 4. júna 2008 o štátnej pomoci C 41/05 poskytnutej Maďarskom v rámci dlhodobých zmlúv o nákupe elektrickej energie.

⁴ Pozri bod 383 rozhodnutia komisie citovaného v predchádzajúcej podmienke.

⁵ Pozri dokument Komisie z 27. apríla 2010, C(2010)2532 final, štátna pomoc č. N 691/2009 "Hungarian stranded costs compensation scheme".

3. PŘIBLÍŽENIE DRUHÉ: SLOVENSKÉ OBMEDZENIE PRENOSU ELEKTRINY (ATEL)

Kameňom sváru v spore medzi Komisiou a Slovenskou republikou bola zmluva uzatvorená podľa rakúskeho práva v roku 1997 medzi švajčiarskou spoločnosťou („ATEL“) a štátnym prevádzkovateľom elektrických prenosových sietí na Slovensku. Podľa tejto zmluvy zaplatila spoločnosť ATEL podstatnú časť nákladov na výstavbu vedenia Lemešany–Krosno z Poľska na Slovensko výmenou za prednostný prístup k vedeniu počas stanovenej doby 16 rokov.

Podľa Komisie bolo Slovensko vstupom do Európskej únie povinné implementovať smernicu 2003/54/ES⁶ a zabezpečiť nediskriminačný prístup do elektrickej prenosovej siete. Slovensko tak stálo medzi mlynskými kameňmi povinností v zmysle smernice 2003/54/ES a povinnosťami chrániť investície v zmysle dohody o podpore a vzájomnej ochrane investícií podpísanej so Švajčiarskom (domovskou krajinou spoločnosti ATEL) v roku 1990.

Keď Komisia žalovala Slovenskú republiku z dôvodu porušenia Zmluvy o fungovaní Európskej únie (nedostatočná implementácia smernice), navrhovala, aby slovenský subjekt prenosovej sústavy zmluvu vypovedal, čím by síce Slovenská republika porušila svoj medzinárodný záväzok, ale možnosť odškodnenia vyvlastneného švajčiarskeho subjektu by dostatočným spôsobom konvalidovala toto porušenie. Komisia nebola v konaní pred Súdny dvorom Európskej únie úspešná.⁷

Osud súkromnoprávnej zmluvy, resp. povinnosti Slovenska videné optikou európskeho práva zhrnul Súdny dvor Európskej únie v bode 50 rozsudku nasledovne: *"Treba dodať, že Slovenská republika, ako to uviedol aj generálny advokát v bode 105 svojich návrhov, nemôže zmeniť ustanovenia alebo účinky spornej zmluvy prostredníctvom svojich právnych predpisov ani ju pozbaviť právnych účinkov. Slovenský právny predpis, ktorý by vyhlásil zmluvy poskytujúce prednostný prístup do prenosovej sústavy za neplatné a nevykonateľné, by nič nezmenil na skutočnosti, že spoločnosť SEPS by bola spornou zmluvou i naďalej viazaná. Slovenská republika má preto k dispozícii len jedinú možnosť, aby si mohla splniť povinnosť, a to prijať právny predpis, ktorý by sa týkal spoločnosti SEPS a bránil by jej v plnení uvedenej zmluvy, čo by predstavovalo nepriame vyvlastnenie práva na prenos, ktoré patrí spoločnosti ATEL."*

⁶ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES (Ú. v. EÚ L 176, s. 37; Mim. vyd. 12/002, s. 211).

⁷ Rozsudok Súdneho dvora z 15. septembra 2011 vo veci C-264/09, Európska komisia proti Slovenskej republike. Ešte nepublikované v zbierke. K tomu pozri aj <http://www.lexforum.sk/341>.

V tomto prípade je zaujímavá úvaha, ktorú použila Komisia ako argument pre možnosť, ako Slovenská republika bude môcť konať v súlade s európskym právom a zároveň aj s medzinárodným právom (dohodou o ochrane investícií), teda umožniť prístup do siete a zároveň zaplatiť odškodné vyvlastnenému investorovi.

4. PRIBLIŽENIE TRETIÉ: PREPOJENIE PERSPEKTÍV

V druhom prípade sme videli, že Komisia navrhuje porušiť súkromnoprávnu zmluvu a zároveň odškodniť poškodeného (čím sa má dodržať pravidlo medzinárodného práva). Je otázne, či by sa rovnaká logika nemala použiť v prvom prípade (PPA), v ktorom nakoniec vnútroštátny zákonodarca svojim legislatívnym konaním umožnil ukončiť súkromnoprávnu zmluvu.

Myslíme si, že nie. Uvedený koncept totiž predpokladá presadenie sa európskeho práva spolu s nárokom na náhradu škody podľa medzinárodného práva. Prípadné priznanie nároku na náhradu škody by však negovalo zmysel zákazu poskytovania štátnej pomoci, lebo by príjemca ostal v konečnom dôsledku zvýhodneným čo by bolo v rozpore s cieľom právnych predpisov proti poskytovaniu štátnej pomoci a ich výkonu.⁸

5. VPLYV PRÁVA ŠTÁTNEJ POMOCI NA PLATNOSŤ SÚKROMNOPRÁVNEJ DOHODY

Základným problémom, ktorému budeme pri posudzovaní vplyvu práva štátnej pomoci (čl. 107 a nasl. Zmluvy o fungovaní Európskej únie) čeliť je skutočnosť, že uvedené ustanovenia, mimo čl. 108 ods. 3 tretia veta Zmluvy o fungovaní Európskej únie (napr. rozsudok Súdneho dvora vo veci 120/73 "Lorenz"), nie sú priamo účinné. Zároveň, negatívne rozhodnutia Komisie o tom, že štátna pomoc je protiprávna smerujú iba proti členskému štátu, nie proti jej poskytovateľovi či proti jej príjemcovi.

Na inom mieste⁹ sme sa pokúsili odôvodniť, že v prípade súkromnoprávnej zmluvy, na základe ktorej sa poskytuje (individuálna) štátna pomoc, prichádza k aplikácii § 47 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého je vznik práv a povinností zo zmluvy podmienený pozitívnym rozhodnutím Komisie. Samotná zmluva tak nie je neplatná.

⁸ Pozri čl. 4 rozhodnutia Komisie z 25. 3. 1992 (92/317/EHS), ÚV E.s. L 171 z 26.6.1992, s. 54 („Hytasa“). Podľa tohto rozhodnutia sa nepoužijú žiadne dohody (a ani právne predpisy), ktoré odškodňujú príjemcu v prípade, ak by štátna pomoc mala byť od neho vymáhaná.

⁹ CSACH, K.: Protiprávna štátna pomoc – právne následky nezákonnej ingerencie verejnej moci do podnikania. In: Ingerencia orgánov verejnej moci do podnikania. Zborník z vedeckej konferencie konanej 28. – 29.9 2006 v Košiciach, Košice, 2006, s. 12 - 24.

Otázne je však, či sa nami uvedené stanovisko bude vzťahovať aj na prípady schém štátnej pomoci, pri ktorých dochádza k generálnemu *ex ante* povoleniu dlhodobej, či opakovanej podpornej aktivity, na základe ktorej je možné podporovať individuálnych príjemcov, ktorí sú v schéme štátnej pomoci definovaní iba všeobecne. Obdobný problém môže predstavovať aj akákoľvek iná dlhodobá spolupráca (napríklad vo forme rámcovej zmluvy,¹⁰ na základe ktorej sú realizované individuálne plnenia), ktorá od určitého momentu zvýhodňuje určitého podnikateľa a predstavuje štátnu pomoc.

Predpokladajme preto situáciu, že dlhodobá už existujúca zmluvná spolupráca medzi štátom (alebo štátnou obchodnou spoločnosťou) a právnickou osobou, ktorá po určitý čas spĺňa podmienky práva štátnej pomoci, od určitého času ale už tieto podmienky spĺňať nebude (sledovať tak budeme rozhodnutia Komisie vo vzťahu k budúcim plneniam, nebudeme preto posudzovať prípady, kedy Komisia rozhodne, že už realizované opatrenie predstavuje protiprávnu štátnu pomoc). Aký vplyv má mať porušenie práva štátnej pomoci na platnosť takejto zmluvy, alebo akým spôsobom je možné zákaz európskeho práva poskytnúť štátnu pomoc, či príkaz ju vymôcť späť právne "skonkrétňiť"?

a) Ustanovenie explicitného zákazu plnenia

Súdny dvor vo vyššie uvedenej veci "ATEL" uviedol, že Slovenská republika by si mohla splniť povinnosti vyplývajúce z európskeho práva tým, že by vydala *ad hoc* právny predpis, ktorý by zakázal konkrétnej obchodnej spoločnosti (vo "vlastníctve" štátu) plniť uzatvorenú zmluvu. Ako ukázalo prvé priblíženie, obdobný postup zvolilo aj Maďarsko v prípade svojich PPA. V slovenských reáliách by takýto postup mohol naraziť na ústavnoprávne mantinely (bez ohľadu na riešenie vzťahu medzi ústavným a európskym právom).

Podľa Ústavného súdu Slovenskej republiky napríklad: "*Využitie zákonných nástrojov na presadenie verejného záujmu (záujmu štátu) do zmluvných vzťahov nie je vylúčené, ak nejde o uzavreté právne vzťahy. Priamy zákonný zásah do uzavretých právnych vzťahov (sankcia neplatnosti zmluvy priamo zo zákona) však je porušením princípu právnej istoty ako imanentného znaku právneho štátu.*"¹¹

¹⁰ HUSÁR, J.: Rámcová zmluva. In: *Súčasnosť a perspektívy právnej regulácie obchodných zmlúv*. Košice: UPJŠ. 2008, ISBN: 9788070977187, s. 54-61.

¹¹ Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 28/00 zo 17. januára 2002 uverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, čiastka 27, pod č. 64/2002.

V inom rozhodnutí¹² išiel Ústavný súd ešte ďalej, keď pre prípad vrchnostenskej zmeny zmluvy, ktorú uzatvoril štát so súkromnou osobou uviedol, že: "Žiaden zmluvný účastník nemôže od súkromnoprávnej zmluvy odstúpiť verejnoprávnym aktom - na základe zákona, čo platí aj pre zrušenie zmluvy... Zákon č. 370/1994 Z.z. (Zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 370/1994 Z.z. o zrušení rozhodnutí vlády Slovenskej republiky o privatizácii podnikov, časti majetku podnikov a majetkových účasí štátu priamym predajom - poznámka) z legislatívno-formálnej stránky je normatívny právny akt, avšak z hľadiska jeho predmetu, obsahu i účinkov ide o právny akt, ktorý sa v rozpore so všeobecne uznávanou požiadavkou generality vzťahuje na určité vopred známe jednotlivé privatizačné veci, čo princípy právneho štátu nepripúšťajú. Nerešpektuje najmä požiadavku právnej istoty, dôvery v právo, resp. v platné právne predpisy a možnosť spoliehať sa na to, že štát poskytne občanom efektívnu ochranu ich práv v súlade s platnou právnou úpravou, že im nebude brániť v realizácii oprávnených subjektívnych práv." Uvedené rozhodnutie sa síce týka konania štátu, ako takého a na všetky právne predpisy individuálneho charakteru, ktorými štát vstupuje do už existujúceho zmluvného vzťahu (ale vo svojom zmysle je podľa nášho názoru použiteľné aj na subjekty, ktoré sú štátom "vlastnené").

Považujeme pritom za technický rozdiel medzi tým, že štát určitú (konkrétne) zmluvu prehlási za neplatnú, a tým, že "iba" zakáže jednej z jej zmluvných strán ju neplniť. Preto by mal záver Ústavného súdu platiť aj pre prípad oktrojovaného zákazu plniť zmluvu. Súdnym dvorom odporúčaný postup preto nepovažujeme za vhodný.

b) Neplatnosť v dôsledku porušenia zákonného zákazu podľa § 39 Občianskeho zákonníka

Za zdroj zákonného zákazu nepovažujeme samotné primárne právo Európskej únie (čl. 107 a nasl. Zmluvy o fungovaní Európskej únie), ktoré, ako sme už uviedli, nemá priamy účinok vo vnútroštátnom práve (s výnimkou ustanovenia čl. 108 ods. 3 tretia veta) a ani samotné rozhodnutie Komisie, ktoré nesmeruje voči poskytovateľovi a ani voči prijímateľovi pomoci. Zákonný zákaz ale môžeme vidieť v § 2 (zákaz poskytovania štátnej pomoci) zákona č. 231/1999 Z.z. o štátnej pomoci v aktuálnom znení. Nevidíme ale potrebu uplatniť neplatnosť s plnými spätnými účinkami na zmluvu. Dôvod neplatnosti je iba poskytnutá štátna pomoc, od času, resp. za čas, za ktorý je podporné opatrenie za neoprávnenú štátnu pomoc klasifikované. V konkrétnych prípadoch (najmä rámcová zmluva a individuálne realizačné zmluvy na jej základe uzatvárané) sa ale žiada postihovať neplatnosťou (ak vôbec - viz nižšie) iba jednotlivé realizačné zmluvy, nie rámcovú zmluvu, na ktorú sa nevzťahuje (teda, ak sa skutočne nevzťahuje) dôvod protiprávnosti štátnej pomoci.

¹² Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. PL. ÚS 16/95 zo dňa 24. mája 1995, zverejnený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky, čiastka 43, pod č. 126/1995.

c) Dodatočná nemožnosť plnenia (§ 575 Občianskeho zákonníka, § 352 ods. 2 Obchodného zákonníka)

Môžeme skúmať, či dodatočné rozhodnutie Komisie zasahujúce do schémy štátnej pomoci, alebo postihujúceho realizačnej zmluvy uzatvárané na základe rámcovej zmluvy nevyvoláva dodatočnú nemožnosť plnenia. Odhliadnime od otázky, či peňažné plnenie (poskytnutie štátnej pomoci predstavuje v konečnom dôsledku spravidla peňažné plnenie) môže byť niekedy nemožné, alebo nie.

Sporné pritom je, či neskorší právny zákaz určitého plnenia (nie plnenia určitého druhu) predstavuje dôvod dodatočnej nemožnosti plnenia podľa § 575 Občianskeho zákonníka (na rozdiel od § 352 ods. 2 Obchodného zákonníka, kde daná podmienka splnená je), alebo sa občianskoprávny režim vzťahuje iba na nemožnosť faktickú. Zdá sa, že doktrína považuje právnu nedovolenosť za rozmer § 39 Občianskeho zákonníka a právny úkon postihuje neplatnosťou.

Hoci by sa zdalo, že pre obchodnoprávne vzťahy je možné použiť § 352 ods. 2 Obchodného zákonníka, ten však predpokladá skôr situáciu, že dôjde k zmene právnych predpisov, teda zmenenej normatívnej úpravy, a nie iba k vydaniu administratívneho rozhodnutia,¹³ ktoré nesmeruje voči zmluvným stranám, a ktoré by malo vyvolať zákaz plnenia.

Neskrývame, že riešenie nastoleného problému prostredníctvom dodatočnej nemožnosti plnenia by bolo elegantným riešením. Zároveň skrýva určité zákutia, a to nielen v otázných predpokladoch použitia zákonných ustanovení pre tieto prípady.

Použitie konceptu dodatočnej nemožnosti by sa pritom muselo prejaviť aj v prípade individuálnej štátnej pomoci, kde by potom súkromnoprávna zmluva mala byť neplatnou z dôvodu § 37 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Ako sme spomenuli vyššie, nemyslíme si, že súkromnoprávna zmluva uzatvorená v rozpore s právom štátnej pomoci je nevyhnutne neplatná. Aj preto je riešenie prostredníctvom dodatočnej nemožnosti plnenia na nami riešené prípady neželané. V obmedzenej miere ale rozumieme, že (minimálne analogické) riešenie s odvolaním sa na dodatočnú nemožnosť plnenia ponúka rozumné právne následky pre riešenie vzniknutej situácie. Ani pri dodatočnej neplatnosti by samozrejme nemal mať príjemca pomoci nárok na náhradu škody, a to z tých istých dôvodov, z akých sme takýto návrh odmietli vyššie (priblíženie tretie).

d) analogická aplikácia ustanovení o neúčinnosti zmluvy

¹³ Zo samotného textu ustanovenia § 352 ods. 2 Obchodného zákonníka sa javí, že predpokladá situáciu, keď neskoršie právne predpisy vyžadujú úradné povolenie (hoci v čase uzatvárania takéto povolenie nebolo vyžadované), nie však situáciu, keď je úradné povolenie vyžadované predpismi účinnými v čase uzatvárania zmluvy, ale povolenie nie je vydané.

Ak sme uvažovali o riešení, že podľa § 47 Občianskeho zákonníka by zmluva, na základe ktorej má byť poskytnutá (individuálna) štátna pomoc je neúčinnou, tak by sme mohli uvažovať aj o použití tohto konceptu pri rozhodnutiach Komisie o zrušení už existujúceho systému zvýhodňovania do budúcnosti.

Ak je pozitívne rozhodnutie Komisie odkladacou podmienkou pre vznik tých práv a povinností, ktoré predstavujú protiprávnu štátnu pomoc, tak negatívne rozhodnutie v prípade schém štátnej pomoci a realizačných zmlúv by mohlo byť rozvázovacou podmienkou v tomto právnom vzťahu, pôsobiace do budúcnosti. Doterajšie plnenia, ktoré nepredstavujú štátnu pomoc by ostali nedotknuté.

Uvedomujeme si kostrbatosť navrhnutého riešenia a určite by bolo vhodnejšie, ak by zákon o štátnej pomoci obsahoval aj iné civilistické následky svojho porušenia. Možno by sme mali kapitulovať pred snahou nájsť v práve štátnej pomoci generálne konštrukcie právnych následkov porušenia týchto právnych pravidiel, a sústrediť sa na individuálny prípad, individuálne porušenie práva štátnej pomoci a v tomto konkrétnom prípade posudzovať právne následky porušenia. Môže totiž vyplynúť, že to, čo pôsobí efektívne pri individuálnej štátnej pomoci, je nefunkčné pri schémach štátnej pomoci; alebo to, čo funguje v prípadoch priamej štátnej pomoci, nefunguje pri nepriamej forme podpory.

O koľko jednoduchšie by sa uvažovalo, ak by sme aj na úrovni vnútroštátnej civilistiky mohli uvažovať vo funkcionalistických pojmoch a prístupoch európskeho práva, sledujúc efektívny výsledok a presadenie právnych noriem (*pereat mundus*). Či by však úžitok z funkčných riešení kompenzoval stratu konceptov a systematických konštrukcií si netrúfame povedať.

6. ZÁVER

V príspevku sme na pozadí dvoch nedávnych prípadov chceli poukázať na interakciu medzi medzinárodným, európskym a vnútroštátnym právom, osobitne s poukazom na otázku platnosti súkromnoprávných zmlúv (dlhodobých zmlúv a rôznych schém štátnej pomoci), odporujúcich právu štátnej pomoci. Preskúmali sme rozličné varianty právnych následkov porušenia práva štátnej pomoci v týchto prípadoch a poukázali na ich nedostatky, resp. otázky nimi vyvolávané.

Literature:

- HUSÁR, J.: Rámcová zmluva. In: *Súčasnosť a perspektívy právnej regulácie obchodných zmlúv*. Košice: UPJŠ. 2008, s. 54-61, ISBN: 978-80-7097-718-7.
- CSACH, K.: Protiprávna štátna pomoc – právne následky nezákonnej ingerencie verejnej moci do podnikania. In: *Ingerencia orgánov verejnej moci do podnikania. Zborník z vedeckej konferencie konanej 28. – 29.9 2006 v Košiciach*, Košice, 2006, s. 12-24. ISBN: 80-7097-665-9.

Dny práva 2011 – Days of Law 2011 [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012 ISBN (číslo dle sekce) 978-80-210-5911-5 (soubor) 9788021047334. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

Contact – email

kristian.csach@upjs.sk